

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פרשת פר כהן משיח

[נה]

(ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו

אשר חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת:

מה הפירוש "יחטא לאשמת העם"

(ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם¹. בתרגום יונתן,

למקרב קרבן חובת עמיה דלא כהלכתא. הביאור הוא על פי דברי

המדרש רבה וארא פרשה ח, ב אם יסתר איש במסתרים ואני לא

אראנו נאום ה' (ירמיה כג, כד), אם יטמין אדם עצמו לעבודת

גילולים, אני מראהו לבריות. הוא לפי שנאמר (דברים כז, טו)

ארור אשר כו' ושם בסתר. והנה באמת הוא לפלא, אשר כהן

משיח ששואל בהוראת אורים ותומים, יטעה בהוראה, ויעשו

אחרים על פיו בדבר שזדונו כרת, הלא רגלי חסידיו ישמור,

(שמואל-א, ב, ט). אך הסיבה הוא, אם הכהן המשיח אינו מקריב

הקרבנות של יום הכיפורים לפני ולפנים כהלכתם, אשר שם אין

איש יודע, כאשר הרבו לפלפל בגיטין דף נד, ב, אם אמר דפיגל

ויקרא ד, א-יב (א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל לאמר נפש
כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה: (ג) אם
הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר
תמים לה' לחטאת: (ד) והביא את הפר אל פתח אהל מועד לפני ה' וסמך את
ידו על ראש הפר ושחט את הפר לפני ה': (ה) ולקח הכהן המשיח מדם הפר
והביא אותו אל אהל מועד: (ו) וטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע
פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש: (ז) ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח
קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח
העלה אשר פתח אהל מועד: (ח) ואת כל חלב פר החטאת ירים ממנו את החלב
המכסה על הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב: (ט) ואת שתי הפלית ואת החלב
אשר עליהן אשר על הפסלים ואת היתרת על הפבד על הפליות יסירנה: (י)
כאשר יורם משור זבח השלמים והקטירים הכהן על מזבח העלה: (יא) ואת עור
הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל פרגיו וקרבו ופרשו: (יב) והוציא את כל הפר
אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל שפך הדשן ושרף אותו על עצים באש על
שפך הדשן ושרף:

פסקאות: נה - ג

יטעה בהוראה ויעשו אחרים על פיו בדבר שזדונו כרת, הלא כתיב (שמואל-

א, ב, ט), רגלי חסידיו ישמור.

אך הסיבה שהכהן המשיח נכשל בזה, כיון שכהן משיח, הוא הכהן גדול

שנכנס ביום הכיפורים לפני ולפנים לקודש הקדשים לכפר על כל ישראל,

ואם הכהן המשיח אינו מקריב הקרבנות של יום הכיפורים לפני ולפנים

כהלכתם, אשר שם אין איש יודע, שהרי בגיטין דף נד, ב, הש"ס מפלפל

איך יהיה נאמן לומר שפיגל, והא אין אדם רואה מעשיו לפני ולפנים, לכן,

אם הכהן גדול אינו מקריב קרבן העם לפני ולפנים כראוי, אז הקדוש ברוך

הוא מכשילו בהוראה, כמו שאמרו במדרש, והכל יודעין שהוא עצמו צריך

לכפרה, כי הוא לא כפר על העם, וזה הפירוש לאשמת העם, כלומר, בשביל

שלא כיפר כראוי בקודש הקדשים, ולא נתכפר באמת העם, לכן הקדוש

ברוך הוא מגלגל עליו שיטעה בהוראה ויתפרסם מעשיו הרעים.

ובזה מיושב עוד דבר, דיש לדקדק, מדוע בפר כהן משיח כתוב (פסוק ו)

את פני פרכת הקודש, ובפר של צבור לא כתב הקודש (פסוק ז), אלא

שמרמו בזה, שפר כהן משיח מכפר גם על מה שקלקל בבואו אל הקודש

לפני ולפנים, שנאמר שם וכל אדם לא יהיה כו' לכפר בקדש עד צאתו (שם

טז, יז). ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹ [נה] (ד, ג) "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר
חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת" ע"כ. ויש לבאר, מה פירוש הכתוב
"יחטא לאשמת העם". ובתרגום יונתן כתב וז"ל "אין פנהא רבא דמתרבי
במשחא ייחוב במקריביה קרבן חובת עמא דלא פהילקתייה", [אם הכהן
הגדול שנמשח, יחטא בהקריבו קרבן חטא העם, שלא כהלכתו (כתר
יונתן)]. הנה מפרש תרגום יונתן, שחטאו של כהן משיח שהקריב קרבן חטא
העם שלא כהלכתו, וזה הפירוש לאשמת העם. אבל הוא תימה, דלא מצאנו
שחיוב פר כהן משיח הוא על שלא הקריב קרבן העם כהלכתו.

ונראה, בהקדים הא דאמרו בשמות רבה (וארא פרשה ח, ב) וז"ל "אמר
הקדוש ברוך הוא (ירמיה כג, כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
נאם ה', אמר רבי בנימין בר לוי, אם ישב אדם בזוית ועוסק בתורה אני
מראהו לבריות, אם יטמין אדם עצמו לעבודת כוכבים אני מראהו לבריות,
שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו" ע"כ. וחטא זה שעובד
עבודת כוכבים בסתר, הוא על פי מה דכתיב (דברים כז, טו) "ארור האיש
אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי תרש וישם בסתר" ע"כ, דכיון
שהוא ארוך הקב"ה מפרסמו.

והנה באמת הוא פלא גדול, שכהן משיח ששואל בהוראת אורים ותומים

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(ד, ג) והנה³ בכהן המשיח לא כתוב ונודעה החטאת כו', משום דכהן משיח חייב בהוראת עצמו בשוגג בהוראה, ואם כן יכול להיות, כשאחר כך הורו הסנהדרין שהן רבים אצלו, שהוא שגג בהוראה, צריך להביא קרבן, אף על פי שהוא אומר עדיין שלא חטא והדין כן, מכל מקום יחיד ורבים הלכה כרבים, ומוכרח לפסוק כרבים, ואם כן לא נודע אליו החטאת, ודו"ק⁴.

[נז]

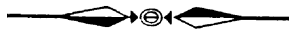
(ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו
אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בְּקָר תָּמִים לֵה' לְחַטָּאת:

עוד ביאור לכתוב "לאשמת העם"

(ד, ג) הכהן המשיח יחטא לאשמת העם⁵. דע, כי המושכל, כי בעבירה, ידוע, צריך להכיר החוטא שהוא חטא, ולהתחרט,

נודעה החטאת אליו, כי הכהן משיח אומר עדיין שלא חטא ולא טעה בהוראה, ומכל מקום, כיון שהלכה כרבים חייב להביא פר כהן משיח, כי יחיד ורבים הלכה כרבים. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב בפר כהן משיח ונודעה החטאת, כיון שיתכן שלא נודעה לו החטאת, כגון שהסנהדרין הורו אחרת, ויש לפסוק כרבים, לכן לא נודעה לו החטאת, כי עדיין אומר הכהן משיח שהורה כראוי, אבל יחיד ורבים הלכה כרבים.

[נז]

⁵ [נז] (ד, ג) "אם הפהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בְּקָר תָּמִים לֵה' לְחַטָּאת" ע"כ, ויש לבאר מה הפירוש "לאשמת העם", א. ה. וכבר ביאר רבינו בפסקא נה בדרך אחת, וכאן מבאר בדרך אחרת.

ונראה, דהנה דבר מושכל הוא, שבעבירה צריך החוטא להכיר שחטא, ולהתחרט, ולפרסם חטאו, ואינו מן הנימוס שהחוטא יכפר על עצמו. ומטעם זה לא כתוב בפר כהן משיח וכפר עליו או וכפר בעדו, כמו שכתוב בשאר חטאות, בפר העלם דבר (פסוק כ), ובשעיר נשיא (פסוק כו), ובחטאת

אי מהימן משום דבידו, יעויין שם, אז הקדוש ברוך הוא מכשילו בהוראה, והכל יודעין שהוא עצמו צריך לכפרה ולא כפר על העם, וזה הסיבה, בשביל לאשמת העם. ובה מיושב מה שכתוב גבי פר כהן משיח, את פני פרכת הקודש (ויקרא ד, ו), ובפר של צבור לא כתב הקודש (שם יז), דמרמז, דבזה נתכפר גם מה שקלקל בבואו אל הקודש לפני ולפנים, שנאמר שם, וכל אדם לא יהיה כו' לכפר בקדש עד צאתו (שם טז, יז) ודו"ק².

[נו]

(ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו
אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בְּקָר תָּמִים לֵה' לְחַטָּאת:

מדוע רק בפר כהן משיח לא כתוב "ונודעה החטאת"

² תמצית דבריו: יש לבאר, מה הפירוש "יחטא לאשמת העם". והביאור בזה, שהסיבה שכהן גדול, ששואל באורים ותומים, יטעה בדבר כל כך חמור שזדונו כרת, ויטעו העם אחריו, כיון שחטא בסתר, ולא הקריב כראוי קרבן הבא לפני ולפנים ביום הכיפורים, לכן הקב"ה מפרסם חטאו שידעו שהוא צריך כפרה. וזה הפירוש "לאשמת העם", הסיבה שחטא, היא, כיון שלא כיפר על העם, ויש לעם אשמה, ומחמת זה התגלגל עליו שחטא.

[נו]

³ [נו] (ד, ג) "אם הפהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בְּקָר תָּמִים לֵה' לְחַטָּאת", ע"כ. ויש לדקדק, מדוע לא כתוב בפר כהן משיח ונודעה החטאת, ובשאר חטאות כתוב ונודעה החטאת, הן בפר העלם דבר (פסוק יד), והן בשעיר נשיא (פסוק כג), והן בחטאת יחיד (פסוק כח), ורק בפר כהן משיח לא כתוב ונודעה החטאת.

ונראה, דרק בפר כהן משיח יתכן שבאמת לא נודעה חטאתו, וחייב פר כהן משיח. דהנה, חטאו של כהן משיח ששגג בהוראה שזדונה כרת, ועשו הקהל על פיו, והנה, יכול להיות אופן שכהן משיח אינו אומר שחטא, אלא שהסנהדרין פסקו אחרת ממנו, והם רבים, וחייב לפסוק כרבים, אם כן לא

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(ד, ג) אם הפהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו

אשר חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת:

יש לדקדק: א. חטא הוא שוגג, ואשמה הוא מזיד. ב. מדוע כתוב לאשמת העם. ג. מדוע כתוב מזבח קטורת הסמים.

(ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם⁷. פירוש, דשגגת כהן עולה זדון אצל העם, ושם שמים מתחלל, זה יאמר שעשה בזדון ובאופן יותר גרוע, כדרך ההמון להגדיל החסרון בקדוש ה', לכן כתב גביה ונתן כו' על קרנות מזבח קטרת הסמים, שבזה נכלל הכפרה על לשון הרע שנאמר על שגגתו, ועל זה מכפר קטרת, יבוא דבר שבחשאי וכפר כו' (ערכין טז, א). ודו"ק⁸.

⁷ [נח] (ד, ג) "אם הפהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת" ע"כ. ויש לדקדק: א. מה הוא "לאשמת העם". ב. דחטא הוא בשוגג, ואשמה הוא מזיד. ג. מדוע שינה הכתוב לכתוב (פסוק ז) את ההזאות על מזבח הפנימי בלשון "מזבח קטורת הסמים", ולהלן (פסוק יח) בפר העלם דבר כתוב "המזבח אשר לפני ה' אשר באוהל מועד.

ונראה, דהנה דרך המון העם, כששומעים אדם גדול וקדוש ה' שעשה חטא, מגדילים את חטאו ומדברים עליו לשון הרע שעשה בזדון ובאופן היותר גרוע, ועל ידי זה שם שמים מתחלל, וגם זה הוא חטאו של כהן משיח, שעל ידי שגגתו דיברו העם לשון הרע ושם שמים התחלל. וכזה יבואר כל הדקדוקים, דהא דכתיב "יחטא – לאשמת העם", פירושו שחטאו בשגגה של כהן משיח, הוא בפיהם של העם אשמה וזדון, ומיושב דקדוק א' ב'. וכדי לכפר על זה, ציוה ה' שיזה על מזבח הפנימי, ששם מקטיר את הקטורת, כי הקטורת מכפרת על חטא לשון הרע, כמו שאמרו בערכין (טז, א) "תנא דבי רבי ישמעאל, על מה קטרת מכפרת על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא, יבא דבר שבחשאי וכפר על מעשה חשאי", לכן דקדק הכתוב לכתוב בהזאה של פר כהן משיח מזבח קטורת הסמים, שהמקום מכפר על לשון הרע, שכל הזאה שהיא בחשאי מכפרת על מעשה בחשאי. ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: יש לדקדק: א. חטא הוא שוגג, ואשמה הוא מזיד. ב. מדוע כתוב לאשמת העם. ג. מדוע כתוב מזבח קטורת הסמים. והביאור בזה, דהמון העם מגדילים חטא של קדוש ה'

ולפרסם חטאו, ואינו מן הנימוס שהוא יכפר על עצמו, ולכן לא כתוב בכהן משיח וכפר עליו או וכפר בעדו, שלא יאות שהחוטא יכפר על עצמו, רק למעלת הכהן המשיח וקדושתו, אם יתפרסם חטאו, יהיה סיבה לאשמת העם, שיאשמו במזיד, ויבואו מקל לחמור, לכן צותה התורה להסתיר חטאו ולבלי לפרסם, ולא כתב ואשם או הודע, וציותה תורה שמצותו שהכהן המשיח בעצמו יביא הדם להיכל ויתן מתן שבע ועל קרנות מזבח הזהב, כדי שלא יתפרסם חטאו והעם לא יאשמו, ודו"ק⁶.

[נח]

יחיד (פסוק לא), כיון שאינו דבר הראוי שהחוטא יכפר על עצמו. ולפי זה, היה ראוי שכהן משיח שחטא יפרסם חטאו. אבל למרות זאת אמרה תורה בכהן משיח שלא יפרסם חטאו, והטעם בזה, כיון שלמעלת הכהן המשיח וקדושתו, אם יתפרסם חטאו, זה יגרום לעם לחטוא, שיאמרו, הנה אפילו כהן המשיח חטא, ויבואו לחטוא במזיד ובאשמה, ומקל לחמור, לכן צותה התורה להסתיר חטאו שלא יתפרסם. וכזה מבואר מדוע לא כתב ואשם או הודע, כדי ללמד שיהיה הדבר בסתר, ולא יפרסם חטאו, והטעם בזה, לאשמת העם, שלא יבואו העם לחטוא. ועל פי זה יתבאר היטב, מדוע ציותה תורה שמצותו של פר כהן משיח, שהכהן המשיח בעצמו יביא הדם להיכל, ויתן מתן שבע, ועל קרנות מזבח הזהב, כדי שלא יתפרסם חטאו והעם לא יאשמו. ומבואר ההכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: עוד טעם על הכתוב לאשמת העם, לומר, שהטעם שכהן משיח אינו מפרסם חטאו - שהרי לא כתוב בפר כהן משיח ונודעה החטאת כבשאר חטאות - כדי שלא יבואו העם לחטוא ולומר, אם הכהן משיח שכל כך קדוש, חטא בשוגג, אנו בודאי יכולים לחטוא אפילו במזיד. וזה הפירוש לאשמת העם, מפני אשמת העם יסתיר חטאו. ולכן כל כפרתו עושה בעצמו בסתר בהיכל.

[נח]

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ס]

(ד, ה) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדָּם הַפֶּה וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד:

מדוע רק בפר העדה לא כתוב תמים

(ד, ה) אמר¹¹ רבי הצורם אוזן הפר ואחר כך קיבל דמו פסול, שנאמר ולקח מדם הפר, הפר שהיה כבר (זבחים כה, ב). מה נפלא ועמוק הדבר, כי התורה כתבה דין קבלה בפר, שנאמר ולקח מדם הפר, זה קבלה, והביא אותו כו', זה הולכה, ובפר העדה לא

אם כן מדוע לא כתוב בדברי הימים קבלה באילים וכבשים, ומה בכך שהמקור נלמד מפר. ולהפך, דוקא בגלל שלא כתוב בתורה, היה לכתוב בדברי הימים שעשו קבלה באילים וכבשים, ומלשון רבינו משמע שיש חשיבות מיוחדת בקבלת דם מפר יותר משאר קרבנות. ונראה בכוונתו, דבאמת יש חשיבות בקבלה מהפר יותר משאר מינים - ואין ידוע לנו מדוע - אבל זה ידוע לנו שעיקר הקבלה בפר, לכן בדברי הימים כתוב על קבלה בפר. וצ"ע].

¹⁰ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב "מדם הפר", די לכתוב 'מהדם'. ודרשו חז"ל, דבא ללמד על עבודת הקבלה שתהיה מהפר, ולא מהרצפה, דם - מהפר'. וכאן המקור לעבודת הקבלה, לכן בדברי הימים רק כתוב עבודת קבלת הדם.

[ס]

¹¹ [ס] (ד, ה) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדָּם הַפֶּה וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד ע"כ. ויש לדקדק, מדוע רק בפר העדה לא כתוב שיהיה תמים, דכתיב (פסוק יד) וְהִקְרִיבוּ הַקֹּהֵל פֶּה בֶּן פְּקֹד לְחֻטָּאת, ולא כתוב תמים, אבל בפר כהן משיח כתוב תמים (פסוק ג), וכן בשעיר נשיא (פסוק כג), וכן בחטאת יחיד (פסוק כח).

ונראה, בהקדים הא דיש לדקדק, מדוע כתוב בפר כהן משיח "מדם הפר", ולא כתוב 'ולקח מהדם' [ובפסקא נט נתבאר דבא ללמד על עבודת הקבלה, אבל הא דכתיב "הפר" בא גם ללמד עוד דבר], ודרש רבי (זבחים כה, ב) שאם לאחר שחיטה צרם אוזן הפר, ואחרי כן קיבל את דמו פסול, דדרשינן "ולקח מדם הפר", היינו מהפר שהיה כבר, שלא יהיה בו שינוי, דכמו שלפני

[נט]

(ד, ה) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדָּם הַפֶּה וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד:

מדוע כתוב "מדם הפר", די לכתוב 'מהדם'

(ה) ולקח מדם הפר. בתורת כהנים (דבורא דחובה, פרשה ג, סוף פרק ג, פסקא ז) דם, מהפר, יקבלנו. הנה קבלת הדם כתוב גבי פר, לכן בדברי הימים-ב, כט, כב וישחטו הבקר ויקבלו הכהנים את הדם, משום דעיקר קבלה בפר כתיבא, יעויין שם¹⁰.

הרבה יותר ממה שעשה, וזה הפירוש, שחטאו בשגגה, יהיה אשמה בפי העם, ולכן יזה על מזבח הסמים, ששם הקטורת, לכפר על לשון הרע שנכשלו בגלל מעשיו.

[נט]

⁹ [נט] (ד, ה) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ מִדָּם הַפֶּה וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד ע"כ, ויש לדקדק, מדוע כתוב 'ולקח כו' מדם הפר', די לכתוב 'ולקח כו' מהדם', דהרי מהפר איירי. ומכאן דרשו רבותינו בתורת כהנים (דבורא דחובה, פרשה ג, סוף פרק ג, פסקא ז), דבא ללמד על עבודת קבלת הדם שתהיה מהפר ולא מהרצפה, ודרשו, דהא דכתיב ולקח "מדם הפר", יש לקרוא דם מהפר, ולמדנו שקבלת הדם בכל מקום תהיה בלא הפסק, אלא מיד מהבהמה, לכן להלן בכל הקרבנות כתוב בסתם ולקח מדם החטאת, ולא כתוב דין עבודת קבלה, דנלמד מכאן.

וכיון שנתבאר שהמקור לעבודת הקבלה הוא בפר, יתיישב מדוע בדברי הימים לא כתוב קבלת דם רק בפר, דכתיב בדברי הימים (ב כט, כא-כב) "וַיְבִיאוּ פְּרִים שְׂבָעָה וְאֵילִים שְׂבָעָה וּכְבָשִׁים שְׂבָעָה וְצִפְרִי עֲזִים שְׂבָעָה לְחֻטָּאת עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעַל הַמִּקְדָּשׁ וְעַל הַיְהוּדָה וַיֹּאמֶר לְבָנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת עַל מִזְבֵּחַ ה': (כב) וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר וַיִּקְבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וַיִּזְרְקוּ הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׁים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחַ" ע"כ, הנה רק בפרים כתוב 'ויקבלו הכהנים את הדם', ולא כתוב כן באילים ולא בכבשים, ולאור המבואר אתי שפיר, בסייעתא דשמיא.

[א. ה. לא זכיתי להבין, הרי מקבלה בפר נלמד לכל הקרבנות שצריך קבלה,

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

כתוב דין דקבלה רק הולכה לבד, והביא כו' מדם הפר, ולכן לא כתבה התורה בפר העדה תמים, רק פר בן בקר (פסוק יד) לבד. דבכל חטאות קבועים כתוב תמים לבד מפר העדה, והוא לגלות על זה הדרש, דבקבלה בעי שיהא תמים, ובהולכה כשר אף אם נשתייר כזית, יעויין שם. לכן בקבלה בפר המשיח כתוב מדם הפר שהיה כבר, דכתיב ביה תמים (פסוק ג) הוא תמים ולא בעל מום, אבל בפר העדה כתוב רק הולכה, והביא מדם הפר, ובהולכה לא בעינן שיהא תמים, לכן לא כתב קרא מקודם תמים, שלא נאמר, הפר האמור למעלה באותו ענין, שיהא תמים בהולכה, ודו"ק היטב. והא דיליף רב (זבחים כה, א) דצריך שיקבל כל דם הפר למצוה, דכתיב (פסוק ז) את כל דם הפר ישפוך אל יסוד כו', אם אינו ענין לשפיכת שירים תניהו ענין לקבלה, הוא עומק הפשט, דאם נאמר דעל מותר הדם שנשתייר ממה שהביא, היה

שחיטה היה תמים, גם לפני קבלה צריך להיות תמים. והנה רק בפר כהן משיח כתבה תורה דין קבלה מהפר, דכתיב ולקח מדם הפר, שזה קבלה, ולאחר מכן כתוב והביא אותו כו' שזה הולכה, אבל בפר העדה לא כתוב דין קבלה, רק הולכה, דכתיב והביא כו' מדם הפר. ועל פי מתיישב היטב מה שדקדקנו, דכיון שלא כתבה תורה דין קבלה בפר העדה אלא הולכה, אם היה כתוב תמים, היינו דורשין על הכתוב (פסוק טז) "וְהִבִּיא הַפֶּהֶן הַמְּשִׁיחַ מִדְּמַי אֶל אֹהֶל מוֹעֵד", שאם יש מום בפר לאחר קבלת הדם ולפני הולכה, פסולה ההולכה, דגם כשמוליך צריך להיות "הפר" שהיה כתחילה תמים, כמו דדרשינן בקבלה שיהיה הפר שהיה כבר בשעת שחיטה, יהיה בשעת קבלה, אבל זה אינו נכון, דבהולכה לא צריך להיות תמים, שאפילו רק נשתייר כזית חלב או בשר מוליך הדם לזרוק על המזבח, לכן בכל החטאות הקבועות כתוב תמים, לבד מפר העדה, לגלות את הדרש הזה של רבי, דכיון דרק בפר כתוב קבלה, לכן לא כתוב תמים בפר העדה, כיון שלא כתוב בו קבלה אלא הולכה, לכן לא כתוב בו תמים, שלא תאמר שבשעת הולכה צריך להיות תמים.

דלמא פשט הכתוב הוא ש"כל" הנשאר לאחר זריקת הדם, ישפוך אל יסוד מזבח העולה, ומניין ללמד על קבלת כל הדם. אבל הביאור בזה, דקשה לרב, דהנה בפר העדה כתוב בשפיכת שיריים (ד, יח) "וְאֵת כָּל דַּם הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", ומדוע כאן בפר כהן משיח כתוב "כל דם הפר", שמע מינא דכאן בא ללמד, שכל דם הפר ישפוך על היסוד ולא רק מה שנשתייר, ואם לא קיבל את כל הדם, צריך לאחר קבלת הדם, להוציא את שאר הדם של הפר שלא קיבל וישפוך ליסוד, וזה אינו נכון, דקיימא לן (זבחים לד, ב) ששריים שבצואר בהמה לאחר זריקת הדם נעשין דחויים לכולי עלמא, ואין יכול לשפוך ליסוד, אלא על כורחך דמיירי שקיבל את כל דם הפר בכלי, ולכן ישפוך את הדם שנתקבל בכלי קודם הזייה ליסוד, אם כן מוכח דמצוה לקבל כל דם הפר בכלי למצוה, אלא שלעכב אינו מעכב אם קיבל קצת. וזה פירוש הכתוב ולקח מדם הפר בה"א, הוא תמים האמור בעניין שבשעת קבלה צריך שיהיה תמים למצוה, ועל זה אומר ואת כל הדם, היינו שנתקבל בכלי כשהיה פר תמים, ישפוך ליסוד, ומבואר הכל. ועל פי זה יש לפרש מה שאמרו בפרק קמא דחולין דף יז, ב שלוש פגימות הן כו' פגימת עצם כו' בבכור כו' פגימת מום בקדשים, דנדחקו רש"י ורבנו גרשון מאור הגולה בזה, כיון שאמר בכור, היינו קדשים, אבל הפירוש הפשוט, דקאי על מום שנעשה אחר השחיטה קודם קבלה שפסול הזבח, ודו"ק בכל זה היטב. ומבואר הכל בסיעתא דשמיא.

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא. דהנה בזבחים (כה, א) אמר רב השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, ולמדוהו מדכתיב בפר כהן משיח (פסוק ז) "וְאֵת כָּל דַּם הַפֶּר יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", ומקשה הש"ס, הא בשיריים כתיב, ואמרו "אם אינו ענין לשיריים דהא ליתיה לכוליה דם, תניהו ענין בקבלה" ע"כ. וילפינן שלמצוה צריך לקבל את כל דם הפר. ויש לדקדק, מניין ללמוד מכאן שצריך שיקבל את כל הדם,

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(ד, ו) וטבל הכהן את אצבעו¹³. לא המספג (ספרא דבורא דחובה פרשה ג, סוף פרק ג, אות ח. זבחים מ, ב). פירוש, לפי שמא יחוס שלא יתלכך הפרכת מן הדמים, וכמו דאמרו ביומא נז, א, ובירושלמי (יומא ה, ד), צריך ליגע, לכן ישפוך מעט מן הדם למזרק ולא יטבול אצבעו רק יספג, לכן כתב וטבל. וכן בפרשת מצורע, אף שהדם גם כן שופך על כפו, כתוב ונתן על תנוך (ויקרא יד, יד), ובשמן כתוב וטבל הכהן את אצבעו (שם שם טז), היינו משום דשירי הלוג נאכלין לכהנים, לכן יחוס לבלי לצוק שמן הרבה על כפו, כתוב וטבל, שיהא שמן הרבה בתוך כפו, ופשוט¹⁴.

הַקֶּדֶשׁ" דהיינו שההזאה היא לפני ה' ולפני הפרוכת, ויעלה על דעת הכהן שיש להזהר שלא ילכך את הפרוכת, ויזה קצת מן הדם, וכדי שלא יטול הרבה מן הדם וילכך את הפרוכת, ישפוך רק מעט למזרק ויקנח את אצבעו ויזה מעט שלא יגיע הדם לפרוכת, ובאמת מצות ההזאה היא שיגיע הדם לפרוכת, כמו שאמרו ביומא (נז, א) "אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: אני ראיתי ברומי, והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים" ע"כ וכן איתא בירושלמי (יומא ה, ד) דיש מאן דאמר שצריך דוקא ליגע, לכן כתבה תורה שיטבול, ללמד שישפוך הרבה דם למזרק, ויטבול אצבעו בדם, ויזה עם הרבה דם שיגיע לפרוכת.

ובזה יתיישב עוד דבר. דהנה בפרשת מצורע, שופך הכהן מהדם שבכפו על תנוך אוזן המצורע, וכן מהשמן שבכפו. והנה יש שינוי לשון גדול בין הדם לשמן, דבדם כתוב (ויקרא יד, יד) "וַיִּלְקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֶשָּׁם וַיִּתֵּן הַכֹּהֵן עַל חֲנוּף אָזְנוֹ הַמִּשְׁתֵּהר הַיְמָנִית וְעַל בֶּהֱן יְדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֶּהֱן רִגְלוֹ הַיְמָנִית", הנה כתוב "וַיִּלְקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֶשָּׁם", ובשמן כתוב (שם, שם, טז) "וַיִּטְבֹּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן הַשָּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שְׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה'". ע"כ, הנה כתוב וטבל. וצריך ביאור מדוע שינה הכתוב בלשון. ולאור המבואר אתי שפיר, דבדם אין צריך לכתוב וטבל, דלא יעלה על דעת הכהן לחסוך בדם, אבל בשמן, כיון דשירי הלוג נאכלין לכהנים, יש לחשוש שיחוס לבלי לצוק שמן הרבה על כפו, לכן כתוב וטבל, שיהא שמן הרבה בתוך כפו, ופשוט. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב וטבל הכהן, והרי פשיטא שיטבול כדי להזות, נראה, שלא יעלה על דעת הכהן שיש להזהר שלא ילכך את הפרוכת, ויזה קצת מן הדם, וכדי שלא יטול הרבה מן הדם וילכך את הפרוכת, ישפוך רק מעט למזרק ויקנח את אצבעו ויזה מעט שלא יגיע הדם לפרוכת, ובאמת מצות

והפשוט, דקאי על מום שנעשה אחר השחיטה קודם קבלה שפסול הזבח, ודו"ק בכל זה היטב¹².

[סא]

(ד, ו) וטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש:

מדוע כתוב וטבל הכהן, פשיטא שיטבול כדי להזות

¹² תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע רק בפר העדה לא כתוב תמים. והביאור בזה, דרק בפר משיח כתוב קבלה, דכתוב "מדם הפר", ודרשו 'דם מהפר', והנה אמרו, דאם נעשה בעל מום לפני קבלה פסול, דכתוב ה-פר, היינו אותו פר שהיה בשעת שחיטה, יהיה בשעה שלוקח דם מהפר, שיהיה תמים, אבל בפר העדה לא כתוב קבלה אלא הולכה, ואם היה כתוב תמים הוה אמרינן שנדרוש על ההולכה שיוליך דם מהפר, תמים שהיה כבר, דצריך להיות תמים בשעת הולכה, ואין זה נכון, דאפילו נשתייר כזית בשר או חלב מוליך הדם, לכן לא כתוב תמים בפר העדה בלבד, לגלות על דרשה זו, שדרשו בפר כהן משיח. ועל פי זה מתבאר עוד דברים נפלאים, כמבואר בפנים.

[סא]

¹³ [סא] (ד, ו) "וַיִּטְבֹּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הַדָּם שְׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה' אֶת פְּנֵי פְרֻכַת הַקֶּדֶשׁ" ע"כ. יש לדקדק, מדוע כתוב וטבל הכהן אצבעו בדם, די לכתוב והזה באצבעו מן הדם, וממילא ידענו שצריך לטבול את אצבעו בדם כדי שיוכל להזות. וכבר עמדו בזה רבותינו בספרא (דבורא דחובה פרשה ג, סוף פרק ג, אות ח) ובזבחים (מ, ב), ודרשו וז"ל, "וטבל ולא המספג" ע"כ. ופירש רש"י בזבחים שם, שלא יקנח בדופני הכלי אלא יטבול ממש בתוך הדם, לכן כתוב וטבל.

אבל דברי רבותינו צריכים ביאור, סוף סוף מהיכי תיתי שלא יטבול, והרי צריך להזות, ומדוע שרק יספג. ועוד, מדוע יש דין לטבול, הרי עיקר המצוה היא ההזאה. ונראה בזה, דהנה מצות הזאה היא "לפני ה' את פני פרכת

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

סברי חכמים ורבי מאיר, לבד רבי יהודה, וחובת צבור קרב בבמה גדולה, אם כן דוקא כשהיה הארון באהל מועד, אז היה פר העלם של משיח, לכן רמז פרכת הקודש, שיש קודש, הוא הארון, שבשביל הפרוכת הוא מכוסה, ודו"ק¹⁶.

[סג - המשך]

ביאור הירושלמי שפרים ושעירים הנשרפים – נשרפין במקום גם טמא

ובזה¹⁷ אתי שפיר מה דאמר בירושלמי מגילה פרק א הלכה יא פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, איכן הן נשרפין, על גבי

ארון להבדיל בין קודש לקודש הקדשים, לכן בפר כהן משיח כתוב פרכת הקודש, אבל חובות ציבור קרבו בבמת ציבור, לכן לא כתוב פרכת הקודש.

[סג - המשך]

¹⁷ [סג – המשך] ועל פי זה, דפר כהן משיח אינו נוהג בבמה גדולה אלא באוהל מועד, יתבאר מה שאמרו בירושלמי מגילה (פרק א הלכה יא) וז"ל "פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, איכן הן נשרפין על גבי קבר". היינו, שנשרפים במקום טמא. ויש לדקדק, מדוע נשרפין במקום טמא, הא כאן בפר כהן משיח מפורש שישרף במקום קדוש, דכתיב (פסוק יב) "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל שפף הדשן ושרף אתו על עצים פאש על שפף הדשן ושרף", ומאי שנא פרים הנשרפין מפר כהן משיח. ועוד קשה, מדוע באמת לא כתבה תורה מקום שריפת פרים ושעירים הנשרפים שישרפו במקום טהור, ורק בפר כהן משיח כתוב במקום טהור. אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבאמת גם פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, כאשר נעשים באוהל מועד, נשרפים במקום טהור, אלא שכיון שהם חובת ציבור, קרבינן גם בבמת ציבור ולא באוהל מועד, ושם אין מקום טהור, שאין עזרה סביב הבמה גדולה, לכן נשרפים במקום טמא, ומטעם זה כתבה תורה מקום טהור רק בפר כהן משיח, להראות שפר כהן משיח אינו נוהג אלא באהל מועד, שהבמות אסורין, אבל פרים ושעירים הנשרפים של ציבור קרבינן בבמת ציבור, ושם אין מקום טהור.

ובזה יתבאר כונת הירושלמי (שם) דז"ל "פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין איכן הן נשרפין, על גבי הקבר. מן מה דתנינן אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים, כיני מתניתא, אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים בלבד, ודלא כר' יודה, דר' יודה אמר חטאת ופסח ליחיד בבמה

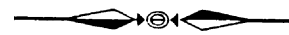
[סב]

(ד, ו) וְטָבַל הַפֶּה אֶת אֶצְבְּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הַדָּם שְׁבַע פְּעָמִים לְפָנָי ה' אֶת פְּנֵי פְרֻכַת הַקֹּדֶשׁ:

מדוע בפר העלם דבר של ציבור לא כתוב פרוכת הקודש, אלא בפר כהן משיח

(ד, ו) פני פרכת הקדש¹⁵. ובפר העלם דבר של צבור (פסוק יז) לא כתיב הקודש. ונראה דאתי שפיר לפום מה דקיימא לן בסוף פרת חטאת (זבחים קיז, א), דחובת יחיד לא קרב בבמה גדולה. דכן

ההזאה היא שיגיע הדם לפרוכת, לכן כתבה תורה שיטבול, ללמד שישפוך הרבה דם למזרק, ויטבול אצבעו בדם, ויזה עם הרבה דם שיגיע לפרוכת.

[סב]

¹⁵ [סב] (ד, ו) וְטָבַל הַפֶּה אֶת אֶצְבְּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הַדָּם שְׁבַע פְּעָמִים לְפָנָי ה' אֶת פְּנֵי פְרֻכַת הַקֹּדֶשׁ ע"כ, ויש לדקדק, מדוע בפר כהן משיח כתוב "פרכת הקודש", ובפר העלם דבר של צבור (פסוק יז) לא כתוב הקודש, אף על פי שגם שם, מזה באותו המקום לפנים. ונראה, דמבואר בזבחים (ק"ז, א), שקרבנות חובת יחיד לא קרב בבמה גדולה לפי חכמים ורבי מאיר, מלבד רבי יהודה, וחובות צבור קרב בבמה גדולה.

והנה פר כהן משיח, הוא חובת יחיד, אבל פר העלם דבר הוא חובת ציבור של העם. לפי זה, לא היה כהן משיח מביא פר חטאת בבמת ציבור אלא באהל מועד ששם ארון הקודש, ויש פרכת להבדיל בין הקודש ובין קודש הקדשים, לפיכך כתבה תורה בפר כהן משיח "פרוכת הקודש", לרמז דדוקא כאשר יש שם קודש, היינו שבשביל הקודש היא מכוסה, אז יש פר כהן משיח, אבל פר העלם דבר של ציבור, היה גם בבמת ציבור כשלא היה ארון, ולא מבדיל בין קודש לקודש הקדשים, לכן לא כתוב פרכת הקודש, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא. ולהלן סוף פסקא סה, מבואר דדברי רבינו מפורשים בירושלמי תענית, עיין שם].

¹⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע בפר העלם דבר של ציבור לא כתוב פרוכת הקודש, אלא בפר כהן משיח. ומבאר המשך חכמה, דפר כהן משיח אינו נוהג בבמת ציבור, אלא באוהל מועד שיש

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אלא פסחים. פירוש, דחטאת יחיד לא נהיג בבמה גדולה. ודו"ק היטב¹⁸.

[סד - המשך]

מדוע מימי שמואל לא הקריבו כולם קרבן פסח

ולפי זה¹⁹, מימות שחרבה שילה, הלא בבמת נוב וגבעון לא הקריבו מחוסרי כפרה חטאותיהם, ואם כן זבה ויולדת לא היו

או זבות, ולא יכלו להטהר, וכך מעט אנשים לא היו יכולים לאכול קרבן פסח, והן כל הזבין והמצורעין שלא נטהרו.

ובזה יתבאר היטב הא דכתיב במלכים-ב, שכשמלך יאשיהו המלך, וטיהר את בית המקדש, וציוה להקריב קרבן פסח, וכתיב מלכים-ב (כג, כא-כג) "וַיַּצֵּוּ הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה: (כב) כִּי לֹא נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה" ע"כ. ויש לדקדק, דבשלמא לא נעשה כפסח הזה כל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה, הוא פשוט, דלאחר שנחלקה מלכות יהודה וישראל לא עלו ישראל להקריב פסח, ולאחר מכן גם הכניסו צלם להיכל ה' ולא הקריבו פסח, והמלך יאשיהו טיהר את בית המקדש, אבל הא דכתיב כי לא נעשה כזה מימי השופטים, הוא פלא, הרי בימי השופטים לא נחלקו ישראל ויהודה, ולא היה עבודה זרה במשכן שילה.

אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבדברי הימים כתוב על הקרבת הפסח של יאשיהו המלך וז"ל (דברי הימים-ב לה, יז-יח) "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים אֶת הַפֶּסַח כַּצֶּה הַהִיא וְאֶת חַג הַמִּצְוֹת שִׁבְעַת יָמִים: (יח) וְלֹא נַעֲשָׂה פֶסַח כְּמִהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא עֲשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה יְאֹשִׁיָהוּ וְהַפְּהָנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם" ע"כ, הנה מבואר בדברי הימים, שזה שכתוב במלכים שלא נעשה כפסח הזה, הוא מימי שמואל "הרואה" היינו הנביא, כדכתיב בדברי הימים "ימי שמואל הנביא", ובזבחים (ק"ח, ב) תניא דכשחרבה שילה מת עלי הכהן ובאו לנוב, וכשמת שמואל באו לגבעון, והנה כשמת עלי הכהן נעשה שמואל "נביא" היינו ל"רואה", ומימי שמואל שנעשה "הרואה", שאז חרבה שילה, עד בנין בית המקדש, לא הקריבו הנשים חטאות זבות ויולדות, ולא הקריבו פסח, עד שבנה שלמה בית המקדש. וזה הפירוש שלא נעשה כפסח מימי השופטים, ולפי המבואר בדברי הימים, היינו מימי שמואל שחרבה אז שילה ולא היה להם אוהל מועד, וכך לא היה כפסח הזה מימי

קבר. פירוש דמקום טהור כתיב בפר של כהן משיח (ד, יב), ושם אינו נוהג בבמה גדולה, כן בהנך של צבור, בפר של יום הכיפורים ופר העלם דבר, נשרפים על מקום טמא כשהן באין בבמה גדולה, ושם נשרפין על גבי מקום טמא, ודמשום זה כתב מקום טהור בפר משיח, להראות דאינו נוהג רק באהל מועד שהבמות אסורין, דשם איכא פר כהן משיח. וזה דאמר (ירושלמי, שם) מן מה כו',

גדולה, אין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה" ע"כ. וקודם נבאר פשט הירושלמי, ולאחר מכן נבאר מה שיתבאר על פי המבואר לעיל. דהנה, זה פירוש הירושלמי: 'ממה דתנן אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים, שמע מינא, דלענין חטאת אין הבדל בין הבמות, והיינו דחטאת יחיד אין קרבה אף בבמה גדולה. וזה, דלא כרבי יהודה, דסובר שחטאת יחיד קריבה בבמה גדולה, ויש הבדל בין במה קטנה לבמה גדולה גם לענין חטאת יחיד, ולא רק לפסח'. זה ביאור הירושלמי.

אבל יש לדקדק, מה עניין סמיכות עניין זה, למה שאמר הירושלמי דפרים הנשרפין נשרפין במקום קבר. אבל לאור המבואר הוא ככפתור ופרח, דהטעם שאמרו שפרים נשרפין בקבר, ולא פר כהן משיח, כיון שדוקא הם, שהם חטאת ציבור קרבין גם בבמה גדולה שהוא מקום טמא, לאפוקי פר כהן משיח שהוא של יחיד שאין קרב אלא באוהל מועד, ולכן אינו נקבר אלא במקום טהור, ועל זה מביא הש"ס שדין זה שחטאת יחיד אין קרבה בבמת ציבור, הוא כסתם מנתי', אבל לרבי יהודה חטאת יחיד קרבה בבמה גדולה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁸ תמצית דבריו: על פי זה יתבאר ביאור הירושלמי, שפרים ושעירים הנשרפין – נשרפין במקום גם טמא. דפר כהן משיח שאינו קרב אלא באוהל מועד כתוב בו שריפה במקום טהור, אבל פרים ושעירים הנשרפים שקרבין בבמת ציבור, נשרפין במקום טמא, דאין עזרה בבמה גדולה.

[סד – המשך]

¹⁹ [סד – המשך] ועל פי המבואר שחטאת יחיד לא קרבה אלא באוהל מועד ולא בבמת ציבור, אם כן בימי השופטים לאחר חורבן משכן שילה, ועד בניין בית המקדש על ידי שלמה המלך, לא היה אוהל מועד, אלא במת ציבור בנוב וגבעון, אם כן בשנים הללו [שהם חמישים ושבע שנים (זבחים ק"ב, ב)], לא היו הנשים אוכלות קרבן פסח, דכמעט כל הנשים, או יולדות

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[סה - המשך]

מה שורש מחלוקת רבי נהוראי ורבי יוסי, אם שמואל היה נזיר עולם

והנהגה²² בסוף זבחים (ק"ט, א-ב) פליגי, דחד אמר מנוחה ונחלה זו ירושלים, ופרש"י דבשילה היו הבמות מותרין, יעייין שם. אם כן

ובסוף זבחים (ק"ט, א-ב) נחלקו מה היא מנוחה ומה היא נחלה, דישי אומרים שמנוחה היא שילה ונחלה היא ירושלים, ויש אומרים להפך, ולפי דבריהם בשילה היו מותרים להקריב הכל כמבואר, אבל רבי שמעון בר יוחאי סובר שמנוחה ונחלה שניהם ירושלים, ופירש רש"י והוא מבואר בש"ס [א.ה. לא ידעתי למה כתב רבינו בשם רש"י שהוא מבואר בסוגיא], שלפי זה, עד שבאו לירושלים לא הותר להם חובות, ובכלל זה שילה, שלא הקריבו ליחיד חטאות ואשמות, והשתא לפי זה גם בימי עלי לא הקריבו הנשים קרבן פסח.

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא. דכתוב בשמואל-א (א, יא) "וַתֵּדַר נָדָר וַתֵּאמֶר ה' צְבָאוֹת אִם רָאָה תְרָאָה בְּעֵינַי אֶמְתָּךְ וְיִכְרַתְנִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֶמְתָּךְ וְנִתְתָּה לְאֶמְתָּךְ וְרַע אֲנֹשִׁים וְנִתְתִּיו לָהּ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּמִוְרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשִׁי", ותנן בנזיר (סו, א) "נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי שניא ומורה לא יעלה על ראשו, נאמר בשמשון ומורה (שופטים יג, ה), ונאמר בשמואל ומורה, מה מורה האמורה בשמשון נזיר, אף מורה האמורה בשמואל נזיר" ע"כ. ומפרש הרמב"ם (נזירות ג, טז), דהיה נזיר עולם כפשוטו הכתוב "וְנִתְתִּיו לָהּ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּמִוְרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשִׁי" [ועייין בתוס' יו"ט שהקשה מדוע לא אמרין דיהיה נזיר שמשון]. והשתא יש להקשות, הא תנן בנזיר (ד, א), דנזיר עולם כשהכביד שערו מיקל בתער ומביא קרבנות, אם כן מדוע אמרה חנה שלעולם לא יעלה עליו מורה, והיינו תספורת, הא נזיר עולם היה. אבל לאור המבואר דבשילה לא היו קרבין חובות יחיד אתי שפיר, דהא רבנן סברי (זבחים ק"ז, א) דקרבות נזיר כולם הוי חובות יחיד, אפילו עולות ושלמים, דלא כרבי מאיר, דאף על פי שהנזירות היא נדר, אבל הקרבנות של הנזירות הם חובה, ואם כן לא קרבו בשילה, ושפיר אמרה חנה דמורה לא יעלה על ראשו, כיון שאין לו מקום היכן להקריב קרבנותיו, גם נזיר עולם אינו יכול להקל בתער.

ועל דתנן (נזיר סו, א) דרבי נהוראי סובר דשמואל היה נזיר עולם איתא: "א"ר יוסי והלא אין מורה אלא של בשר ודם, א"ל רבי נהוראי והלא כבר נאמר (שמואל-א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני שכבר היה עליו מורא של בשר ודם", הנה מקשה רבי נהוראי על רבי יוסי מהא

טהורים לאכול קדשים, ואם כן פסח לא אכלו נשים, כן זבים ומצורעים לא היו יכולים ליטהר, ואתי שפיר מה דכתיב במלכים-ב כג, כב כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים, ובדברי הימים (ב, לה, יח) כתוב מימי שמואל הרואה, כי הנשים לא עשו הפסח, ודו"ק²⁰.

מלכי ישראל ויהודה, מלבד בימי שלמה שלא נחלקה מלכות ישראל מיהודה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

²⁰ תמצית דבריו: הטעם שכתוב בדברי הימים, שמימי שמואל "הנביא", לא עשו הכל קרבן פסח, כיון שכשמת עלי הכהן חרבה שילה, ונעשה שמואל נביא, ובאו לגבעון, וגבעון ונוב שלאחריה, היו במות ציבור ולא משכן, ולא היו מקריבין בהם חטאת יחיד, לפיכך נשים לא היו יכולות להקריב קרבן זבות ויולדות, ולא נטהרו לאכול בקדשים, ולא אכלו בכל השנים הללו – חמישים ושבע שנה – קרבן פסח.

[סה - המשך]

²¹ [סה - המשך] וכל המבואר בפסקא סד, הוא למאן דאמר דבשילה היה מותר להקריב קרבנות חטאת, אבל איכא מאן דאמר דגם בימי שילה היה אסור להקריב חטאת יחיד, ולפי זה לא הקריבו הנשים קרבן פסח משבאו לארץ ישראל עד שנבנה בית המקדש, וכלשון סתם הכתוב במלכים "מימי השופטים" וכולל גם את ימי עלי הכהן ושאר השופטים לפניו.

דהנה כתיב בדברים (יב, ח-יא) "ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום - איש כל הישר בעיניו: ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלהיך נתן לך: ז) וצבחתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלהיכם מנחיל אתכם והניח לכם מקל איביכם מסביב וישבתם בטח: יא) והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה" ע"כ.

ומבואר בזבחים (ק"ז, ב) דכך אמר להם משה לישראל, שכשתעברו את הירדן לא תקריבו את כל הקרבנות של חובה שאתם מקריבים פה, אלא רק קרבנות של "איש הישר בעיניו", היינו נדרים ונדבות, אבל חובות לא תקריבו, ודכתיב איש כל הישר, פירושו אלא כו'. והטעם הוא, כיון שלא באתם אל המנוחה ואל הנחלה, מוכח שכשתבואו למנוחה ולנחלה תקריבו הכל כמו היום באוהל מועד.

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

משכן שילה, אם כן על כורחך מפרש רבי יוסי את הפסוק "כי לא באתם אל המנוחה ואל הנחלה", דאחד מהם הוא משכן שילה, ומוכח, שכאשר תבואו למנוחה או לנחלה תוכלו להקריב כל הקרבנות, גם חובות יחיד, אם כן מוכח דלרבי יוסי היה אפשר להקריב במשכן שילה כל קרבנות הנזיר, אם כן על כורחך שמואל לא היה נזיר עולם, דאם היה נזיר מדוע לא היה מיקל בתער ומביא קרבנות, דהרי חנה אמרה זאת בזמן משכן שילה שהיה יכול להביא קרבנות למשכן שילה, אלא בהכרח שמואל לא היה נזיר, ולכן חולק רבי יוסי על רבי נהוראי.

ואין לדחוק ולומר שרבי יוסי היה יכול לפרש מורא לא יעלה על ראשו הכונה כשאר בני אדם, דנזיר עולם רק כשהכביד שערו אחת לי"ב חודש מיקל בתער, וזה כונת חנה שמורא לא יעלה ראשו, ומלכד שהוא דוחק גדול ולא משמע כלל, בפרט רבי יוסי אינו יכול לפרש כן, דלרבי יוסי נזיר עולם יכול להסתפר בכל ערב שבת (נזיר ה, א), עד שאמרו מה בין נזיר עולם לסתם אנשים, שאף אחד לא מסתפר פעמיים בשבוע, ולרבי יוסי כל נזיר עולם מסתפר כל שבוע, כמבואר במשנה למלך (נזירות ג, יב), שחולק על רש"י שסובר שרק אבשלום שהיה בן מלך, היה מסתפר כל שבוע.

אבל עוד יש לדקדק, כיון דהיה איסור במות בזמן משכן שילה, איך שמע מנוח לדבריו של האיש להקריב בחוץ, דהרי לא ידע שהוא מלאך, דכתיב (שופטים יג, כא) דרק לאחר שעלה המלאך בלבת האש ידע שהוא מלאך ולפני כן לא ידע. [א. ה. ולא ידעתי מה שייכות תמיה זו לדברי רבינו, והא היא תמיה על הסוגיא בזבחים (ק"ט, א), דאמרו שהוראת שעה היתה להקריב בחוץ. וצ"ע].

ונראה, דאף על פי שלא ידע שהוא מלאך ה', אבל היה נראה להם שהוא כשליח ה', שהרי כתוב (שופטים יג, ח-ז) "ח' וַיַּעֲתָר מְנוּחַ אֶל ה' וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ הַאֲלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹא נָא עוֹד אֲלֵינוּ וַיִּזְרְנוּ מֵה נַעֲשֶׂה לְנַעַר הַיִּלָּד: (ט) וַיִּשְׁמַע הַאֲלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיִּבֹא מִלְּאֵךְ הַאֲלֹהִים עוֹד אֶל הָאִשָּׁה וַיְהִי וַיִּשְׁבֶּת בְּשֹׁדָה וּמְנוּחַ אִשָּׁה אֵין עִמָּה", אם כן, כיון שהתפלל שיבוא, ובא, נביא הוא ושליח ה', ונביא האומר לעבר על התורה בהוראת שעה צריך לשמוע בקולו, לכן הקריב על פיו.

ודע, דמה שכתבנו לעיל ליישב מדוע בפר כהן משיח כתוב פרוכת הקודש ובפר העלם דבר לא כתוב הקודש, מפורש בירושלמי בדרך אחרת, בתענית פרק ב הלכה א, וז"ל "כתוב אחד אומר (ויקרא טז, ב) אל פני הכפרת, וכתוב אחד אומר (שם, ד ו) את פני פרכת הקדש כו' תני חזקיה, רמז כל מקום שיש משיח יש ארון, וכל מקום שאין משיח אין ארון". ע"כ.

דהיה לשמואל מורה משאול, אם כן עלה עליו מורא בשר ודם ואי אפשר לפרש דמורא הוא בשר ודם אלא תספורת, ורבי יוסי לא מתרץ קושייתו. ויש לבאר מה הוא שורש מחלוקתם, ומדוע רבי יוסי אינו סובר ששמואל היה נזיר. ועל פי המבואר לעיל, דשמואל היה נזיר עולם, והטעם שלא היקל בתער מפני שלא היה יכול להקריב קרבנות בשילה יתיישב היטב, דרבי יוסי סובר שהיה יכול להקריב קרבנות חובת יחיד בשילה מהטעם המבואר להלן, לפיכך בהכרח ששמואל לא היה נזיר עולם, דאם היה נזיר היה מיקל בתער, ואיך אמרה חנה ומורא לא יעלה על ראשו, אלא על כורחך הוא מורא בשר ודם.

והראייה דלרבי יוסי היה יכול להקריב חובות יחיד בשילה, דתנן בזבחים (קח, א) "ר' יוסי אומר אינו חייב [על שחטי חוץ] עד שיעלה לראש המזבח", והטעם של רבי יוסי אמרו שם (קח, ב) דסובר שבמה קטנה צריכה מזבח, מדכתיב (בראשית ח, כ) "וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ", ומקשה הש"ס והא כתיב בשופטים בעניין אביו של שמעון (יג, יט) "וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת גְּדֵי הָעֵזִים וְאֶת הַמְּנוּחָה וַיַּעַל עַל הַצּוּר לַה' וּמִפְּלֵא לַעֲשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאֶשְׁתּוֹ רָאִים", ואם במה צריכה מזבח, איך הקריב בכמה בלא מזבח אלא על הצור, ומתרץ הש"ס "הוראת שעה היתה".

ופשט הסוגיא משמע, שההוראת שעה היתה שיקריב בכמה בלא מזבח. אבל באמת הוא פלא, מה עניין שיקריב דוקא בלא מזבח, שעל זה היתה הוראת שעה, הרי ברור שאין איסור לעשות מזבח, ומה עניין שדוקא יקריב על הצור ולא יעשה מזבח, לפיכך יש לומר, דכונת הש"ס היא, דלהלן (ק"ט, ב) פריך הש"ס, דלמאן דאמר דבמות היו אסורים בזמן שהיה משכן שילה, איך הקריב מנוח, והא בזמן משכן שילה היה, והבמות אסורות, ותריך הש"ס דהוראת שעה היתה. ולפי זה יש לומר דזה כונת הש"ס כאן, דרבי יוסי סובר שבזמן משכן שילה אסור היה להקריב בכמה, ולכן היתה הוראת שעה בדוקא שלא יקריב במזבח, דכיון שגם בזמן היתר הבמות אין היתר אלא על מזבח, אם יקריב על הצור הכל ידעו שהוא הוראת שעה והבמות אסורות, שהרי גם בזמן היתר הבמות אסור להקריב על הצור, אלא על המזבח, לכן בדוקא היתה הוראת שעה לשלא הקריב על המזבח כדי שידעו שהבמות אסורות.

וכיון שמוכח שרבי יוסי סובר שבזמן שילה הבמות היו אסורות, מתבאר היטב ככפתור ופרח מדוע חולק רבי יוסי בסוף נזיר (סו, א) על רבי נהוראי, ואומר ששמואל לא היה נזיר. דכיון שסובר שהבמות היו אסורות בזמן

משך חכמה

פרשת ויקרא, פרשת פר כהן משיח, פסקאות נה - סה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כו טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הקריב על המזבח, כדי שלא לטעות דבמות מותרין, וכיון דרבי יוסי סבר דבבמות היו אסורין בעת שהיה משכן שילה, לכן פליג על רבי נהוראי בסוף נזיר (סו, א), והלא אין מורא אלא של בשר ודם וכו', דאם לא כן, הלא הכביד שערו מיכל בתער, ובפרט לרבי יוסי גופיה, דהכביד שערו הוא מערב שבת לערב שבת, עד דפריך בפרק קמא דנזיר דף ה, א מאי איכא בין הוא לשאר אחוהי, וכל נזיר עולם כן הוא, כמו דפירש המשנה למלך (נזירות ג, יב). ומה שמנוח שמע לדבריו להקריב בחוץ, אף על פי שלא ידע כי מלאך הוא, הוא מפני שהתפלל לה' יבא נא כו' ובא להורות להם מה לעשות, הלא נביא הוא, לכן הקריב על פיו. ודו"ק היטב בכל זה. ועיין ירושלמי תענית ריש פרק ב, א טעם על מה דכתב כאן פרכת הקודש, משום דכל מקום שאין משיח אין ארון. ועיין בקרבן העדה שם²².

ו"מורא לא יעלה על ראשו" היינו מורא בשר ודם. ושורש מחלוקתם, דהנה, נזיר עולם מיקל בתער ומביא קרבנותיו, לפיכך על כורחך רבי נהוראי סובר שלא מקריבין בשילה חובת יחיד, לכן לא היה יכול להקל בתער ולהקריב בשילה קרבנות נזיר. אבל רבי יוסי סובר שבמשכן שילה היו מקריבין חובת יחיד, והיה יכול להקל בתער. ועל כורחך לא היה נזיר עולם, דאם היה נזיר עולם היה מיקל בתער, והיה עולה עליו מורא של תספורת. ושורש מחלוקתם, האם הקריבו בשילה חובת יחיד, תלוי אם בזמן שילה היה היתר במות, דלרבי יוסי לא היה היתר במות, ושילה היה כמשכן, ועליו נאמר כי לא באתם אל המנוחה ואל הנחלה, הא אם באתם מקריבין בו חובות יחיד. ורבי נהוראי סובר, שהיה היתר במות בזמן שילה, ולא על זה נאמר כי לא באתם כו', ולא הקריבו בשילה חובות יחיד.

כי כתיב (דברים יח, ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה איש הישר בעיניו כו', קאי גם על שילה, כדקא מסיים (שם, פסוק ח) כי לא באתם אל המנוחה כו', ואם כן באהל מועד שבשילה לא היו קריבין ליחיד חובות, כמו חטאות ואשמות, וכן נזירות, אפילו עולות ושלמים לרבנן הוי חובה כמו חטאת [דבזה פליגי רבי מאיר ורבנן (זבחים קיז, א)], אם כן אתי שפיר מה שאמרה חנה (שמואל-א, א, יא) ומורה לא יעלה על ראשו, אף על פי שנזיר עולם היה שמואל (נזיר סו, א רמב"ם נזירות ג, טז), משום דאין לו מקום איפה להקריב קרבן נזירות, דנזיר עולם הכביד שערו מגלח ומביא קרבן כדתנן פרק קמא דנזיר (ד, א). ורבי יוסי סבר דבשחוטי חוץ אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח (זבחים קח, א), דסבר דבבמה טעון מזבח, והא דכתיב במנוח (שופטים יג, יט) ויעלה על הצור, הוא משום דהוראת שעה הוי (זבחים קח, ב), פירוש, דכמו דמסיק (זבחים) בדף קיט, ב למאן דאמר דבשילה היו הבמות אסורין, מאי ויקח מנוח הוראת שעה הוי, לכן לא

ופירש בקרבן העדה, וז"ל "כתוב אחד אומר את פני הפרוכת, וכתוב אחד אומר את פני פרכת הקדש. וה"פ כפר העלם דבר כתיב את פני הפרכת ולא כתיב הקדש, וגבי פר כהן משיח כתיב הקדש, וקשיא ליה לכתוב בשניהן בשוה: כל מקום שיש משיח. כהן משוח בשמן המשחה והיינו במקדש הראשון עד ימות יאשיהו: יש ארון. לכך כתיב פרכת הקדש, לומר, כל זמן שיהיה כהן משוח בשמן המשחה, יהיה הפרכת לפני הקדש שהוא הארון, אבל אם אין משוח אין ארון, דיאשיהו גנז צלוחית של שמן המשחה וגנז גם הארון, ולכך לא כתיב בפר העלם דבר הקדש ללמד שיש זמן שהפרכת אינו לפני הקדש" עכ"ל. מבואר דלפי ביאור קרבן העדה, בא ללמד, שכשאיין כהן גדול משוח בשמן המשחה, לא יהיה ארון, ולכן כתוב פרוכת הקודש, ללמד, שכל זמן שיש כהן משיח בשמן המשחה, יש פרוכת הקודש כי יש ארון, ואם אין כהן משוח בשמן המשחה, אין פרוכת הקודש, כי אין ארון. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

²² תמצית דבריו: במסכת נזיר נחלקו במאי דכתיב בשמואל "ומורא לא יעלה על ראשו", רבי נהוראי אומר דהוא תספורת, שנזיר עולם היה שמואל, ורבי יוסי סובר שלא היה שמואל נזיר עולם,

